

โรคหน่อไม้ฝรั่ง (Disease of Asparagus)

สถานการณ์โรคหน่อไม้ฝรั่ง

การผลิตหน่อไม้ฝรั่งในประเทศไทย ซึ่งมีแหล่งปลูกสำคัญอยู่ 2 พื้นที่ใหญ่ๆ พื้นที่แรกคือ เขตภาคตะวันตก ได้แก่จังหวัด กาญจนบุรี ราชบุรี นครปฐม และ สุพรรณบุรี ซึ่งปลูกหน่อไม้ฝรั่งกันมานาน และเกษตรกรมีเทคโนโลยีการผลิตค่อนข้างดี ส่วนพื้นที่ที่สองคือ เขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ จังหวัดสระแก้ว และนครราชสีมา เป็นพื้นที่ที่เริ่มมีการปลูกหน่อไม้ฝรั่งมากขึ้นและมีแนวโน้มให้ผลผลิตดี แต่ปัญหาที่สำคัญในการผลิตหน่อไม้ฝรั่งในพื้นที่นี้ คือปัญหาเรื่องพันธุ์ ซึ่งเป็นปัญหาขั้นพื้นฐาน เนื่องจากเกษตรกรในปัจจุบันไม่นิยมใช้เมล็ดลูกผสมจากต่างประเทศเพราะมีราคาแพงเกษตรกรส่วนมากแก้ไขปัญหาด้วยการขยายพันธุ์หน่อไม้ฝรั่งโดยใช้เมล็ดที่ได้จากการเก็บในแปลงของตนเองหรือแปลงข้างเคียงมาปลูก และเนื่องจากหน่อไม้ฝรั่งพันธุ์ดั้งเดิมที่นำเข้ามาเป็นพันธุ์ลูกผสม ดังนั้นเมื่อเกิดเมล็ด เมล็ดจากลูกผสมถือว่ามีความคุณภาพต่ำ เพราะมีพันธุกรรมแปรปรวน (กฤษฎา, 2535) ส่งผลให้ผลผลิตหน่อไม้ฝรั่งค่อยๆ ลดลง อีกทั้งต้นหน่อไม้ฝรั่งจะอ่อนแอมากขึ้น ทำให้เกิดโรคระบาดได้ง่าย และปัญหาโรคระบาด โดยเฉพาะอย่างยิ่งโรคลำต้นใหม่ ซึ่งทำความเสียหายให้กับแปลงหน่อไม้ฝรั่งเป็นพื้นที่กว้างในระยะเวลา 2 ปีที่ผ่านมา เนื่องมาจากสภาพภูมิอากาศเปลี่ยนแปลงบ่อย มีผลทำให้สภาพแวดล้อมในการปลูกหน่อไม้ฝรั่งเปลี่ยนไปไม่เหมาะสมต่อการเจริญเติบโต ซึ่งทำให้พบมีการระบาดของบางโรครุนแรงเพิ่มขึ้น และผลผลิตที่ได้มีคุณภาพลดลง

จากรายงานการศึกษาโรคของหน่อไม้ฝรั่งที่พบในประเทศไทย โรคที่สำคัญได้แก่ โรคลำต้นใหม่ โรคแอนแทรกโนส และโรคใบเหี่ยวม่วง เป็นต้น (พัฒนาและคณะ, 2537) และจากรายงานการศึกษาอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมต่อการเกิดโรคลำต้นใหม่ของหน่อไม้ฝรั่ง ที่ อ.บ้านค่าย จ.ระยองพบว่า การเกิดโรคลำต้นใหม่เกิดได้ตลอดปี แต่จะระบาดและเป็นโรครุนแรงในช่วงฤดูฝนถึงต้นฤดูหนาว หรือ ระหว่างเดือนกรกฎาคม ถึง เดือนพฤศจิกายน (นิยมรัฐ, 2538) โรคใบเหี่ยวม่วงพบว่า การเกิดโรคเกิดได้ตลอดปีเช่นเดียวกันและจะระบาดรุนแรงในช่วงฤดูฝน หรือระหว่างเดือนสิงหาคม ถึงเดือนตุลาคม (นิยมรัฐ, 2540)

จากการสำรวจโรคของหน่อไม้ฝรั่งตั้งแต่เดือนสิงหาคม พ.ศ.2546 ถึง เดือนกันยายน พ.ศ. 2547 ในแหล่งปลูกภาคใต้และภาคตะวันตก 5 จังหวัด ได้แก่จังหวัด ราชบุรี กาญจนบุรี นครปฐม สุพรรณบุรี และประจวบคีรีขันธ์ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 1 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดสระแก้ว พบว่า โรคที่เป็นปัญหาสำคัญและระบาดในทุกแหล่งปลูก มี 3 ชนิด คือ โรคลำต้นใหม่ (Stem blight) เกิดจากเชื้อรา *Phomopsis asparagi* โรคกิ่งไหมหรือใบเหี่ยวม่วง (*Cercospora blight*) เกิดจากเชื้อรา *Cercospora asparagi* และโรคแอนแทรกโนส (Anthracnose) เกิดจากเชื้อรา *Colletotrichum gloeosporioides* (ทัศนาวพร และคณะ, 2547)

โรคลำต้นใหม่ (Stem blight)

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Phomopsis asparagi* (Sacc.) Grove.

วงศ์ Diaporthaceae

ชื่อสามัญ -

เชื้อสาเหตุ รา (Fungi)

ความสำคัญ

ในการผลิตหน่อไม้ฝรั่ง ปัญหาโรคพืชที่สำคัญอย่างหนึ่งที่ทำให้ผลผลิตเสียหายและคุณภาพของหน่อไม้ฝรั่งลดลงคือ โรคลำต้นใหม่ (Stem Blight) จากรายงานการศึกษาของ กรรณิการ์ (2533) พบว่า โรคลำต้นใหม่ของหน่อไม้ฝรั่งมีสาเหตุจากเชื้อรา *Phomopsis asparagi* (Sacc.) Grove เป็นโรคที่พบได้เสมอตามแหล่งปลูก เช่น จ. นครปฐม กาญจนบุรี และสุพรรณบุรี โดยจะพบอาการของโรคบริเวณลำต้นที่อยู่ใกล้ผิวดินก่อน เป็นแผลรูปกระสวยขนาดเล็ก สีน้ำตาล จากนั้นแผลจะขยายขนาดตามการเจริญของลำต้นหน่อไม้ฝรั่ง ทำให้ลำต้นใหม่และเน่าคอดิน

เมื่ออาการรุนแรงจะทำให้ต้นแม่เหลืองและแห้งตายในที่สุด (นิยมรัฐและลักษณา, 2531) และจากรายงานของ ศศิธร (2545) ได้รายงานไว้ว่า เชื้อรา *P. asparagi* จะเข้าทำลายบริเวณโคนต้น ลำต้น กิ่งก้านและใบ ทำให้เกิดแผลลักษณะกระสวย หรือแผลยาวรีสีขาวนวล ขอบแผลสีน้ำตาล และที่แผลจะมีจุดสีดำเล็กๆ ขึ้นเต็มเนื้อเยื่อ และยังพบว่าเชื้อราชนิดนี้สามารถอาศัยอยู่ในดินและเศษซากพืชได้นานอย่างน้อย 6 เดือน และสามารถอยู่ข้ามฤดูได้ในเศษซากพืช (Planck และ Davis, 2004)

ลักษณะอาการ

พบอาการที่ส่วนลำต้น โคนต้น ระยะแรกจะพบแผลเป็นจุดฉ่ำน้ำสีม่วง หรือสีน้ำตาล รูปรียาวเป็นแนวเดียวกับลำต้น จากนั้นแผลจะขยายขนาดกระจายกว้างขึ้น ถ้าขยายขนาดด้านบนจะทำให้ลำต้นใหม่แห้งเป็นทางยาว และจะพบส่วนของเชื้อ (pycnidia) เป็นเม็ดสีดำเล็กๆ กระจายทั่วบริเวณแผลแห้งนั้น แต่ถ้าแผลขยายขนาดใหญ่ลงด้านล่างจะทำให้โคนต้นใกล้คอต้นเน่า ต้นเหี่ยวลีบ เหลืองและยืนต้นตายในที่สุด

การแพร่ระบาด

พบโรคระบาดรุนแรงในช่วงฤดูฝนที่อากาศมีความชื้นสูง สปอร์ของเชื้อจะปลิวไปกับน้ำฝนหรือระบบการให้น้ำแบบสปริงเกอร์ (Sprinkler) ได้และเชื้อสามารถอาศัยข้ามฤดูอยู่ในดินและเศษซากพืชได้เป็นเวลานาน

การป้องกันกำจัด

1. รักษาความสะอาดในแปลงปลูก ถ้าพบต้นที่เป็นโรคให้ถอนและนำเศษซากไปเผาทำลายนอกแปลงปลูก
2. ควรเปิดหน้าดินทิ้งไว้และกลับดิน เพื่อฆ่าเชื้อในดินหลังการพักต้นและไม่ควรปลูกซ้ำ ๆ ในพื้นที่เดิมติดต่อกันเป็นเวลานาน
3. ใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มา (*Trichoderma harzianum*) ในรูปเชื้อสดละลายน้ำ รดดินบริเวณรอบกอหน่อไม้ฝรั่ง หรือผสมเชื้อสดกับปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก อัตราส่วน เชื้อสด 1 กิโลกรัมต่อรำข้าว 4 กิโลกรัมต่อปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก 100 กิโลกรัม หว่านรอบกอหน่อไม้ฝรั่ง
4. การใช้สารป้องกันกำจัดโรคพืช สามารถพ่นสารอะซอกซีโตรบิน (*azoxystrobin 25%W/V SC*) อัตรา 5 - 10 มิลลิลิตรต่อน้ำ 20 ลิตร ร่วมกับการใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มา หรือพ่นสารคาร์เบนดาซิม (*carbendazim 50% W/V SC*) อัตรา 10 - 20 มิลลิลิตรต่อน้ำ 20 ลิตร ช่วงก่อนการเก็บเกี่ยว 1 - 2 ครั้ง แล้วจึงใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มาในช่วงการเก็บเกี่ยว

ภาพที่ 11 โรคลำต้นใหม่ (Stem blight) (ก) แผลจุดฉ่ำน้ำรูปกระสวย (ข) แผลสีน้ำตาลขยายขนาดตามความยาวของต้น (ค) ส่วนของเชื้อ (pycnidia) เป็นเม็ดสีดำเล็กๆ บนแผล (ง) อาการโคนต้นเน่าใกล้คอต้น (จ) อาการโรครุนแรงทำให้ต้นแห้งตาย

โรคใบเหี่ยวร่วงหรือโรคกิ่งใหม่ (Cercospora Leaf Blight)

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Cercospora asparagi* Sacc.

วงศ์ *Mycosphaerellaceae*

ชื่อสามัญ -

เชื้อสาเหตุ รา (Fungi)

ความสำคัญ

โรคกิ่งใหม่ หรือใบเหี่ยวร่วง เป็นโรคที่มีความสำคัญโรคหนึ่ง เนื่องจากเป็นโรคที่สามารถเข้าทำลายพืชได้ทุกระยะการเจริญเติบโต และเกิดการระบาดของโรคได้ตลอดปีโดยเฉพาะช่วงฤดูฝน ซึ่งเมื่อพืชมีอาการของโรครุนแรงจะทำกิ่งแขนง และใบเหี่ยวของหน่อไม้ฝรั่งใหม่ เหลือง แห้งและร่วง จึงเป็นที่มาของชื่อโรค “ใบเหี่ยวร่วง” ถ้าเป็นในต้นแม่จะทำให้ต้นโทรม ชะงักการเจริญเติบโต มีผลกระทบต่อผลผลิต แต่ถ้าเป็นในระยะต้นกล้า จะทำให้ต้นกล้าแห้งตายได้

ลักษณะอาการ

พบอาการที่ ก้าน กิ่งแขนง หรือใบเทียมที่เพิ่งแตกใหม่ เป็นแผลลักษณะกลม สีม่วงอมน้ำตาล หรือม่วงแดง ที่ตรงกลางแผลมีสีขาวขุ่น หรือสีเทา ขอบแผลเป็นสีน้ำตาล ถ้าอาการรุนแรงทำให้ก้านและใบเทียมร่วง และต้นแห้งตายได้ สามารถเข้าทำลายได้ทุกระยะการเจริญเติบโต

การแพร่ระบาด

พบโรคระบาดมากในช่วงที่ฝนตก อากาศมีความชื้นสูง โดยสปอร์ของเชื้อจะปลิวไปกับน้ำฝนหรือระบบการให้น้ำแบบสปริงเกอร์ได้

การป้องกันกำจัด

1. รักษาความสะอาดในแปลงปลูก ตัดแต่ง กิ่ง ก้านที่เป็นโรคออกจากแปลงและนำไปเผาทำลาย
2. เมื่อพบการระบาดของโรคให้พ่นสารป้องกันกำจัดโรคพืช เมโนมิล (benomyl 50% WP) อัตรา 20 กรัมต่อน้ำ 20 ลิตร หรือคาร์เบนดาซิม (carbendazim 50% W/V SC) อัตรา 20 มิลลิลิตรต่อน้ำ 20 ลิตร พ่นสลับกับโพพิเนบ (propineb 70% WP) อัตรา 40 - 60 กรัมต่อน้ำ 20 ลิตร ทุก 7 วัน

ภาพที่ 12 โรคใบเทียมร่วงหรือโรคกิ่งไหม้ (Cercospora Leaf Blight) (ก) แผลลักษณะกลม สีม่วงอมน้ำตาล ตรงกลางแผลสีขาว (ข) อาการที่ใบเทียม (ค) อาการที่กิ่ง ก้าน (ง) อาการที่กิ่ง ก้าน (จ) อาการกิ่งแห้งและใบเทียมร่วง

โรคแอนแทรคโนส (Anthracnose)

ชื่อวิทยาศาสตร์ Colletotrichum gloeosporioides (Penz.) Penz. & Sacc. Glomerella cingulata (Stoneman) Spauld. & H. Schrenk [Teleomorph synonym]

วงศ์ Glomerellaceae

ชื่อสามัญ -

เชื้อสาเหตุ รา

ความสำคัญ

โรคแอนแทรคโนส จัดเป็นโรคที่สำคัญโรคหนึ่งของหน่อไม้ฝรั่ง โรคนี้มักจะเกิดกับต้นแก่ และมักพบระบาดมาก ในแปลงที่ปลูกติดต่อกันมาหลายปี อาจทำให้ต้นตายทั้งกอหรือตายเป็นบางต้นต้องพักแปลงนานกว่าปกติ เก็บหน่อได้น้อย โรคแอนแทรคโนส จะทำให้เกิดแผลขนาดใหญ่ที่ข้อหรือปล้องเป็นรูปคล้ายตา ชาวบ้านบางท้องถิ่นจะเรียกอาการลักษณะนี้ว่า “โรคตาเสือ” ด้วยเหตุที่แผลจากโรคนี้เป็นแผลขนาดใหญ่ จึงส่งผลให้ลำต้นหักล้มง่าย และเมื่อเป็นแผลต้นใดต้นหนึ่งในกอ ก็มักจะลุกลามจนเกิดแผลทุกต้นทั้งกอ โรคตาเสือนี้จะระบาดรุนแรงในช่วงเดียวกันกับโรคต้นใหม่แห้ง โดยเฉพาะแปลงที่ขาดการเอาใจใส่ ถ้าโรคนี้เกิดร่วมกับโรคต้นใหม่แห้ง จะทำให้แปลงนั้นทรุดโทรมอย่างรวดเร็ว

ลักษณะอาการ

อาการที่พบเริ่มแรก จะเป็นแผลรูปวงรีเล็กๆ ลักษณะเข้าจ้ำน้ำสีเขียวเข้ม ต่อมาจะขยายใหญ่เป็นแผลรูปกลมรี เนื้อเยื่อพืชตรงกลางแผลสีขาวขี้ดและยุบตัวกว่าระดับเดิมเล็กน้อย ขอบแผลไม่เด่นชัด เนื้อเยื่อพืชรอบๆแผลมีลักษณะเข้าจ้ำน้ำ สีเขียวเข้ม ในสภาพความชื้นสูงมักจะพบกลุ่มโคนินเดีย ลักษณะเป็นของเหลวขุ่น (slime mass) สีส้มอมชมพู อยู่บนตุ่มแข็งขนาดเล็กสีน้ำตาลถึงสีดำที่เรียงตามแนววงกลมซ้อนกันเป็นชั้นๆ (concentric ring) เมื่อแผลขยายใหญ่และยาวไปตามความยาวของลำต้นมากขึ้น ต้นจะลีบแห้ง ใบเหลืองและตายในที่สุดสภาพที่เหมาะสมต่อการเกิดโรค โรคนี้ระบาดรุนแรงในช่วงฤดูฝนที่มีฝนตกชุก ความชื้นในแปลงสูง ใส่ปุ๋ยเคมีเร่งการเจริญเติบโตบ่อยมากเกินไป รวมทั้งแปลงที่มีการพักต้นน้อยกว่าปกติ

การแพร่ระบาด

โคนิเดีย (conidia) ของเชื้อสาเหตุสามารถแพร่ระบาดไปกับลม น้ำฝน และการให้น้ำระบบสปริงเกอร์หรือติดไปกับเครื่องมือเพาะปลูก

การป้องกันกำจัด

1. รักษาความสะอาดในแปลงปลูก ถ้าพบต้นที่เป็นโรคให้รีบถอนนำไปเผาทำลายนอกแปลง
2. เว้นระยะปลูกให้เหมาะสม ตัดแต่งกอให้โปร่ง เก็บเศษซากพืชและวัชพืชออกจากแปลง
3. เมื่อพบการระบาดของโรค ให้พ่นสารเคมีป้องกันกำจัดโรคพืช เช่น โพรคลอราซ (prochloraz 50% WP) อัตรา 20 กรัมต่อน้ำ 20 ลิตร พ่นทุก 7 วัน พ่นสลับกับแมนโคเซบ (mancozeb 80% WP) อัตรา 30 - 50 กรัมต่อน้ำ 20 ลิตร หรือเบนโนมิล (benomyl 50% WP) อัตรา 15 กรัมต่อน้ำ 20 ลิตร

ข้อควรระวัง ในการพ่นสารเคมีป้องกันกำจัดโรคแอนแทรกโนส คือ มีรายงานในต่างประเทศเรื่อง การดื้อยาของเชื้อรา Genus Colletotrichum ต่อสารเคมีในกลุ่ม เบนซิมิดาโซล (benzimidazoles) เช่น เบนโนมิล และ คาร์เบนดาซิม ซึ่งเป็นกลุ่มของสารเคมีประเภทดูดซึมที่เกษตรกรนิยมใช้กันอย่างแพร่หลาย ดังนั้นจึงไม่ควรใช้สารเคมีกลุ่ม เบนซิมิดาโซล เพียงชนิดเดียวพ่นเป็นประจำเพื่อป้องกันกำจัดโรค ให้หลีกเลี่ยงโดยการใส่สารเคมีกลุ่มอื่นมาพ่นสลับกัน

ภาพที่ 13 โรคแอนแทรกโนส (Anthracnose) (ก) อาการแผลที่ลำต้น (ข) โคนิเดียบนแผลเรียงซ้อนกันเป็นชั้นๆ (ค) อาการแผลยุบ ลำต้นเหี่ยวลีบ (ง) กลุ่มโคนิเดียลักษณะเป็นของเหลวข้น (slime mass) สีส้มอมชมพู

โรคเน่าเปียก (Wet rot)

ชื่อวิทยาศาสตร์ Choanephora cucurbitarum (Berk. & Rav.) Thaxt.

วงศ์ Choanephoraceae

ชื่อสามัญ -

เชื้อสาเหตุ รา (Fungi)

ความสำคัญ

โรคนี้อันตรายทำความเสียหายกับหน่อไม้ฝรั่งในแหล่งปลูกทั่วไป ทั้งภาคกลาง ภาคเหนือ และภาคตะวันออก เชื้อรา Choanephora cucurbitarum สาเหตุโรคมักมีพืชอาศัยหลายชนิด สามารถก่อให้เกิดโรคที่ใบ ดอก และผลอ่อนของพืชตระกูลแตง กระเจี๊ยบ พริก มะเขือ ถั่วฝักยาว ถั่วลิสง รวมทั้งวัชพืชเช่น ผักเบี้ยใหญ่และผักโขมหนาม เป็นต้น

ลักษณะอาการ

เกิดกับหน่อไม้ฝรั่งที่เป็นต้นอ่อนเริ่มแตกกิ่งแขนงหรือหน่ออ่อน เชื้อราจะเข้าทำลายตรงปลายหน่ออ่อน ทำให้เนื้อเยื่อปลายหน่อมีลักษณะน้ำใสเขียวเข้มกว่าปกติและเกิดอาการเน่า อาการเน่าจะลุกลามอย่างรวดเร็ว หน่อจะเน่ายุบตายภายใน 2-3 วัน ในสภาพอากาศที่มีแดดออกสลับกับมีฝนตกในสภาพที่มีความชื้นสูงเชื้อราจะสร้างก้านชูสปอร์ (conidiophore) ตั้งฉากกับส่วนของพืชที่เป็นโรค ที่ปลายก้านชูสปอร์มีกลุ่มสปอร์สีดำ มองเห็นได้ด้วยตาเปล่า

การแพร่ระบาด

สปอร์ของเชื้อสาเหตุแพร่กระจายได้ดีโดยลม น้ำฝน การให้น้ำระบบสปริงเกอร์หรือติดไปกับเครื่องมือเพาะปลูกสภาพที่เหมาะสมต่อการเกิดโรค โรคนี้อันตรายรุนแรงในช่วงที่มีฝนตกชุก ความชื้นในอากาศสูง มีหมอกหรือน้ำค้างลงจัด แต่โรคจะระบาดน้อยลงหรือไม่พบเลยเมื่อสภาพอากาศแห้งแล้ง

การป้องกันกำจัด

1. เมื่อเริ่มพบโรคตัดแต่งนำส่วนของพืชที่เป็นโรคใส่ถุง แล้วนำไปเผาทำลายนอกแปลง

2. พ่นด้วยสารเคมีป้องกันกำจัดโรคพืช ไตรโฟริน (triforine 19% W/V EC) อัตรา 20 มิลลิลิตรต่อน้ำ 20 ลิตร หรือ ไทอะเบนดาโซล (thiabendazole 40% WP) อัตรา 40 กรัมต่อน้ำ 20 ลิตร พ่นทุก 7 วัน

ภาพที่ 14 โรคเน่าเปียก (Wet rot) (ก) อาการปลายน่ออ่อนมีลักษณะฉ่ำน้ำสีเขียวเข้มกว่าปกติ (ข) อาการน่อเน่าแห้ง (ค) อาการน่อเหี่ยว สับฝ่อแห้ง (ง) ลักษณะก้านขุสปอร์ของเชื้อรา

โรคเน่าละ (soft rot)

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Erwinia carotovora* subsp. *Carotovora*

วงศ์ Enterobacteriaceae

ชื่อสามัญ -

เชื้อสาเหตุ แบคทีเรีย (bacteria)

ความสำคัญ

โรคเน่าละเป็นโรคที่ได้รับการจัดลำดับให้อยู่ในกลุ่มของโรคที่สำคัญมากโรคหนึ่งของพืชผักทั้งในด้านของการระบาดและความเสียหาย พบเกิดขึ้นทั่วไปในทุกพื้นที่ที่มีการปลูกผัก โดยเฉพาะเมื่อสภาพแวดล้อมเหมาะสม ความเสียหายจะเป็นไปอย่างรุนแรงมาก โดยโรคจะเกิดขึ้นกับทุกส่วนที่เป็นเนื้ออ่อนและอวบน้ำของผัก เกิดได้ทุกระยะการเจริญเติบโตทั้งขณะที่ยังอยู่ในแปลงปลูกและหลังเก็บเกี่ยวแล้ว ในหน่อไม้ฝรั่งมักเกิดอาการเน่าละบริเวณปลาย หรือยอดของหน่อ แต่ก็สามารถพบอาการนี้ได้กับทุกส่วนของหน่อที่เกิดบาดแผล จึงเป็นปัญหาสำคัญในปลูกหน่อไม้ฝรั่งให้มีคุณภาพของผลผลิตดีตามมาตรฐานของตลาด

ลักษณะอาการ

หน่ออ่อนจะเกิดจุดช้ำน้ำ ต่อมาขยายเป็นแผลใหญ่ขึ้น แผลจะนิ่ม มีสีเทาหรือน้ำตาลจางๆ และเน่าเป็นน้ำเมือกเยิ้ม เนื้อเยื่อเปื่อย มีกลิ่นเหม็น ภายใน 2-3 วัน หน่อจะเน่ายุบหายไปหมดทั้งต้นหรือพุ่มแห่งเป็นสีน้ำตาลอยู่ที่ผิวดิน ขึ้นส่วนหรือต้นที่แสดงอาการเน่าดังกล่าว หากไม่รีบแยกออก จะทำให้ต้นและส่วนที่เหลืออื่นๆ เกิดการติดเชื้อและเสียหายหมดในเวลาอันรวดเร็ว โดยเฉพาะเวลาอากาศร้อนและความชื้นสูง

การแพร่ระบาด

แบคทีเรียที่เป็นสาเหตุของโรคเน่าละอาศัยอยู่ในดินพร้อมจะเข้าทำลายเมื่อหน่อไม้ฝรั่งมีบาดแผล ซึ่งเกิดจากหนอนแมลงกัดกิน หรือเกิดจากการเขตรกรรมโดยการพรวนดิน ใส่ปุ๋ย ปราบวัชพืชภายใต้สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมทั้งอุณหภูมิและความชื้น โดยสร้างความเสียหายรุนแรงในฤดูฝนที่มีความชื้นสูงและอากาศร้อนอบอ้าว โรคนี้เกิดได้ทั้งอยู่ในแปลงและผลผลิตที่เก็บเกี่ยวแล้ว

การป้องกันกำจัด

1. แปลงปลูกควรมีการระบายน้ำได้ดีไม่มีน้ำขัง
2. กำจัดแมลง เพื่อไม่ให้กัดกินหน่อและเกิดบาดแผลให้เชื้อเข้าทำลายได้
3. ควรเก็บเกี่ยวหน่อด้วยความระมัดระวัง อย่าให้เกิดแผลซ้ำ หรือฉีกขาดกับต้นต่อที่ยังเหลืออยู่ในแปลงและส่วนที่ตัดออกไป
4. เก็บหรือบรรจุหน่อที่เก็บเกี่ยวแล้วในภาชนะที่สะอาด เมื่อพบขึ้นส่วนหรือต้นที่แสดงอาการของโรคให้รีบแยกออกไปทำลายเสีย
5. หน่อที่เก็บเกี่ยวแล้ว ขณะรอการขนส่งหรือจำหน่าย ควรเก็บไว้ในที่แห้งและเย็นจะช่วยลดความเสียหายจากอาการเน่าลงได้

ภาพที่ 15 โรคเน่าละ (soft rot) (ก) หน่อไม้ฝรั่งเริ่มแสดงอาการเน่า

(ข) อาการหน้าและและเริ่มยุบตัวลง